

**Vladislav Vančura:
Rozmarné léto
(1926)**

Andrea Králíková

(Ústav české literatury a komparatistiky FF UK)

Lektoroval:

PhDr. Lukáš Průša, Ph.D.,
Wichterlovo gymnázium, Ostrava-Poruba

Tato *Dílna České knižnice* vznikla v rámci projektu Rozvoj kapacit Ústavu pro českou literaturu AV ČR pro výzkum a popularizaci, CZ.02.2.69/0.0/0.0/18_054/0014701, který je spolufinancován Evropskou unií.

Dílny České knižnice jsou rozšířením edice *Semináře České knižnice* a přinášejí sadu úloh včetně řešení vztahujících se k jednotlivým svazkům vydaným v ČK. Tvoří je středoškolské učitelky a učitelé pro své kolegyně a kolegy. Jejich cílem je sdílení dobré praxe.

Dílny České knižnice jsou lektorovány a redakčně zpracovány.

Vedle *Seminářů* a *Dílen* jsou k některým svazkům ČK vydávány rovněž *Pracovní listy České knižnice*.

Výukové materiály ke svazku *Poetická próza* jsou volně ke stažení zde:

Verze publikace: XII/2021
Volně ke stažení na:
www.kniznice.cz/pro-skoly

Vydal

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.,
Na Florenci 1420/3, 110 00 Praha 1,
www.ucl.cas.cz, v Praze roku 2021
jako 2. svazek edice *Dílna České knižnice*.

Redigovala Petra Hesová.

© Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2021

Edici *Dílna České knižnice* řídí Robert Kolár.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Nuže, odušil opět Antonín a vybuchl v hněv (neboť nemohl snést představy, že abbé večerel s Annou jeho ryby), nuže ponechte si svoje ostudné vypravování. Nechci ho slyšeti. Vím to.

Ach! toho smilného básníka! Ach, té literatury!

Zlořečení literatuře

Kdypak opět uslyším o slušných strastech duševních, kdypak se dočtu o vnitřních svárech? Kdypak vyjde krásné písemnictví z hampejzů? Kdy zanechá zpívání a hrubých všedních témat? Kdy se přikloní k ušlechtilým ctnostem občanským?

Kdypak se shledám ve vašich knihách aspoň se stránkou o prodeji a koupi, se stránkou, jež pojednává o škodlivosti zaviněného úpadku, o lásce k vlasti, o zpeněžování dobytka a o melioraci? Kdy vyjdou nová Georgica? Kdy vyjde básnická kniha o síle tělesné a o zásadách agitačních v správném smyslu třídním? Kdy se to stane a jak je ta doba vzdálena?

Slýchal jsem vás, jak drolíte verše, jež nemají žádné ceny naučné a z nichž hrká zpěněná krev a ukrutenství odborníkovo, který za cenu hladu a nepaměti prosazuje novou a nesrozumitelnou krásu. Major a já pravíme o ní, že je nesmyslná a sprostá.

Hledal jste po nocích výraz toho, co není, a opět toho, co se vyskytuje v průměru u pohůnků. Honil jste se po slovích a učinil jste svět podnoží kratičké věty, zapomínaje na sousedská vypravování příběhů.

Nemluvil jste ani známě, ani slovutně a při tom všem vaše mravy zpustly, že se perete!

Přiznání kanovníkovo

Ano, děl abbé, utržil jsem si ránu a vy jste mi ji sešil. Rovněž je pravda, že jsem chodil s knihami podél Orše a že jsem s nimi přicházel na plovárnu. Byl to Shakespeare, Rabelais a Cervantes; chtěl bych za ně položit hlavu, jako jsem za Annu položil málem ucho.

Pak, děl major, vznešené a krásné jest umíratí jedině na bojištích, básníci však bývají špatní vojáci. Mistr má pravdu.

Poetická próza. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2002, s. 163, 164

Blížila se devátá a soumrak se stával tmou. Arnoštkovy lampy, podobající se okovu, do něhož kovář strká žhavé železo, syčící prskaly něco jisker málo zápalných. Kolovrátek vřestěl, zástup ropotal a Antonínovi bylo do zpěvu.

Zatím Arnoštek znamená, že lidí více nepřibývá a že je nutno počítí s představením, vyskočil ze svého vozu a čekal jako dveřník, co zvolna sestupovala dívka, jejíž tvář byla skryta pod maskou.

Žil jsem dosti klidně, řekl Antonín, a nesnáším vzruchu. Cožpak není hezká? Chybí jí něco? Probůh, snad to není karcinom!

Jděte k šípku se svým oslovstvím, děl abbé, vystupuje poněkud na špičky, vy entuziastický lékaři, jděte mi k šípku!

Víte co, Antoníne, řekl major, vidím, že slečna má v ruce dvě misky a že vybírá peníze. Až k nám přijde, požádáme ji, aby sňala své pouzdro.

Výběrčí

Sláva, odpověděl Antonín, abbé, připravte si drobné!

Dívka, jež neměla jiného jména než Anna, šla ulicí diváků přijímajíc mince, jež nepadaly zhusta a jejichž hlas pravil, že nejsou ze zlata a že je nouze. Došedši pod strom, kde se usadili kluci, zdvihla své misky až k nim a tak, že její údy tvořily přímý úhel, jenž je prubířský kámen krásy. Tu bylo zřejmé, že má dokonalá ramena, chlapeckou hrud, dobře utvářené nohy a že je útloboká. Avšak některé staré ženské, které ničemu nerozumějí, pravily, jako by ji poznávaly:

Ach, ta se jmenovala za svobodna Nezválková a její otec, jenž byl veliký hříšník, všechno uměl a skládal krásné básně.

Dívka zachovávajíc půvab, nepřislušný chvíli, kdy se jí nedostalo ani měďáku, kráčela k Antonínovi, který byl nejpřívětivější a zřejmě šlechtný.

Tyto stromy, děl ukláněje se, jsou pouhá pláňata a nenesou ovoce. Naštěstí můžeme opravit divokou přírodu. Pánové, máte přichystán svůj tolar?

Poetická próza. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2002, s. 133–134

Úkoly k Pracovnímu listu 1

- 1) *Ach! toho smilného básníka! Ach, té literatury!*
 a) Která z postav je na základě kontextu úryvku označována „smilným básníkem“?
 b) Jak označujeme způsob výpovědi, který je realizován v uvedené promluvě?

Návrh možné odpovědi

- a) abbé (na základě úryvku, příp. na základě znalosti celku lze uvést i kanovník Roch)
 b) zvolání (exklamace), příp. apostrofa, budeme-li rozumět tomuto zvolání jako určitému oslovení kanovníka

2) *Kdypak vyjde krásné písemnictví z hampejzů?*

- a) Najděte synonyma pro výraz „hampejz“. Je možné použít slovníky.
 b) Jaký vztah vzniká mezi označeními „krásné písemnictví“ a hampejz?

Návrh možné odpovědi

- a) např. hospoda špatné úrovně i pověsti, putyka, příp. vykřičený dům, nevěstinec aj.
 b) kontrast, napětí mezi spojením protikladného

- 3) Kteří literáti jsou zmiňováni v textu? K jaké literární tradici je jejich prostřednictvím odkazováno?

Návrh možné odpovědi

Shakespeare, Rabelais, Cervantes (případně vzhledem k uvedení díla *Georgica* také Vergilius); renesance (případně i antika kvůli Vergiliovi)

4)

- a) Uveďte, co mají jazykově společného obraty *ukrutenství odborníkovo, strastech duševních, o síle tělesné*
 b) Najděte v textu další příklad stejného jazykového jevu.

Návrh možné odpovědi

- a) postavení přívlastku v postpozici, tedy postavení přívlastku za jménem; inverze (převrácený slovosled)
 b) *k ušlechtilým ctnostem občanským*

- 5) Jaká lidská vlastnost je tematizována v první části úryvku?
Nuže, odtušil opět Antonín a vybuchl v hněv (neboť nemohl snést představy, že abbé večerel s Annou jeho ryby), nuže ponechte si svoje ostudné vypravování. Nechci ho slyšeti. Vím to. Ach! toho smilného básníka! Ach, té literatury!

Návrh možné odpovědi

žárlivost, příp. výbušnost

- 6) Najděte v textu také pasáž, v níž se konkrétně ukazuje Antonínův přístup k abbému a jeho vztahu k literatuře.

Návrh možné odpovědi

Slýchal jsem vás, jak drolíte verše, jež nemají žádné ceny naučné a z nichž hrká zpěněná krev a ukrutenství odborníkovo, který za cenu hladu a nepaměti prosazuje novou a nesrozumitelnou krásu. Major a já pravíme o ní, že je nesmyslná a sprostá.

- 7) Které z postav v uvedeném úryvku mluví?

Návrh možné odpovědi

Antonín, abbé

- 8) Jak se nazývá způsob promluvy postav, který se uplatňuje v úryvku?

Návrh možné odpovědi

neznačená přímá řeč

- 9) Najděte v úryvku výrok s nárokem na obecnou platnost, tedy takový, který by mohl být vytržen z kontextu situace v textu, a přece by vyjadřoval srozumitelné tvrzení? (Mohl by být například používán jako přísloví či by se mohl stát ustáleným obratem.) Svůj výběr odůvodněte.

Návrh možné odpovědi

...krásné jest umíratí jedině na bojištích, básníci však bývají špatní vojáci.

- 10) O jakých tématech by podle postavy Antonína měla pojednávat literatura? (V kontextu celého textu a v zrcadle vztahu mezi vypravěčem a postavami je jeho názor formulován s ironií.)

Návrh možné odpovědi

Témata mohou být zobecněna či pojmenována na základě následujících pasáží textu:

Kdypak se shledám ve vašich knihách aspoň se stránkou o prodeji a koupi...

Kdy vyjde básnická kniha o síle tělesné a o zásadách agitačních v správném smyslu třídním?

Úkoly k Pracovnímu listu 2

- 1) Jak je v uvedeném úryvku nazýván jedním z přátel Antonín Důra?

Návrh možné odpovědi

vy entuziastický lékaři! (entuziastickým lékařem)

- 2) Najděte v úryvku litotes (zjemnění, popření protikladu, např. *nemohu nepřiznat, ten román není nezajímavý*)

Návrh možné odpovědi

dívka, jež neměla jiného jména než Anna; mince, jež nepadaly zhusta a jejichž hlas pravil, že nejsou ze zlata

- 3) Najděte v úryvku přirovnání.

Návrh možné odpovědi

Arnoštkovy lampy, podobajíce se okovu, do něhož kovář strká žhavé železo, syčíce prskaly něco jisker málo zápalných.

- 4) Najděte v úryvku rčení a nahraďte jej jiným s obdobným významem.

Návrh možné odpovědi

Jděte mi k šípku! (Jiná rčení s podobným významem: např. *Jděte k čertu! Jděte mi k čertu!*)

- 5) Najděte v textu různé výrazy, kterými jsou označovány peníze či platidlo.

Návrh možné odpovědi

peníze, drobné, mince, tolar, měďák

- 6) Na kterého básníka je v textu učiněna narážka? Najděte patřičnou pasáž v úryvku.

Návrh možné odpovědi

Vítězslav Nezval; *Ach, ta se jmenovala za svobodna Nezvalková a její otec, jenž byl veliký hříšník, všechno uměl a skládal krásné básně.*

- 7) Z jakého důvodu se mohl výše zmíněný básník stát předmětem aluze (narážky) v textu *Rozmarného léta*?

Návrh možné odpovědi

Zmíněný básník je autorem básně *Podivuhodný kouzelník*. Motiv kouzelníka je společný motiv jak pro Vančurovo *Rozmarné léto*, zde je realizován postavou kouzelníka Arnoštka, tak pro výše uvedenou báseň. Lze i zobecnit, že se jedná o jeden z poetistických motivů.

- 8) Srovnajte úryvek z Vančurova *Rozmarného léta* a úryvek z níže uvedené básně.

- a) Jaké prostředí a denní doba je v úryvcích líčena?
b) Charakterizujte roli kouzelníka v obou úryvcích.

Návrh možné odpovědi

- a) RL: večer, nastává večer (*Blížila se devátá a soumrak se stával tmou.*), Arnoštek se chystá na své představení, diváci se již shromáždili a očekávají je (*zástup ropotal*); PK: končí noc a nastává den (*okem měsíce / naposled pohleděl na zem / Je ráno*)
b) RL: kouzelník je realizován jako konkrétní postava Arnoštka, který má začít své představení, je zasazen do konkrétní situace v příběhu, vypravěč tuto situaci

právě představuje i prostřednictvím kouzelníka, např. konstatuje, co Arnoštek vidí, příp. jaké má připraveny rekvizity; PK: kouzelník tvoří perspektivu v lyrické situaci, skrze kterou jsou obrazy básně předkládány, zároveň jej lze chápat i jako motiv, obraz či bod, z něhož jsou rozvíjeny jednotlivé asociace

Úryvek ze začátku textu v pracovním listu:

Blížila se devátá a soumrak se stával tmou. Arnoštkovy lampy, podobajíce se okovu, do něhož kovář strká žhavé železo, syčíce prskaly něco jisker málo zápalných. Kolovrátek vřestěl, zástup ropotal a Antonínovi bylo do zpěvu.

Zatím Arnoštek znamená, že lidí více nepřibývá a že je nutno počítati s představením, vyskočil ze svého vozu a čekal jako dveřník, co zvolna sestupovala dívka, jejíž tvář byla skryta pod maskou.

Úryvek z Nezvalovy básně *Podivuhodný kouzelník*:

*Podivuhodný kouzelník okem měsíce
naposled pohleděl na zem
Je ráno Pod ním se budí ulice
všecka okna se otvírají jedním rázem*

*Uprostřed kulatého náměstí
fontána s tygřicí vodu k nebi plivá
kouzelník na vlastní zkamenělé tělo pohlíží
jezerní dáma v podobě tygřice na jeho prsou odpočívá*

*Z jedněch dveří vyjel postilion v trysku
a zaslechl úryvek vodotrysku
jenž zpívá*

*Z hlubin k nebi
a z nebe k hlubinám
od konce do počátku
se přelévám
A mezi věčným pohybem
náhrobek kolébky mé je zem*

(Vítězslav Nezval: *Básně I.* Brno, Host 2011, s. 139–140)

**Vladislav Vančura:
Rozmarné léto
(1926)**

Andrea Králíková

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.
Praha 2021

Semináře České knihnice přináší komentáře k jednotlivým svazkům vydaným v ČK. Jsou určeny studentům vysokoškolských a středoškolských literárních seminářů, resp. jejich vyučujícím. Komentáře, jejichž rozsah je mezi 10 a 20 stranami, jsou založeny na rozboru konkrétních textů pocházejících obvykle z uceleného souboru (tj. jedné sbírky, jednoho dramatu apod.). Struktura *Seminářů* kopíruje strukturu ústní maturitní zkoušky z češtiny (literárněhistorický kontext díla, literární žánr, kompozice, témata, čas a prostor, vypravěč / básnický subjekt, jazyk, styl a básnické prostředky).

Semináře navazují na publikace *Rozumět literatuře*, *Česká literatura 1945–1970*, *Český Parnas* nebo *Slovník básnických knih* vzešlé z Ústavu pro českou literaturu AV ČR. Chtějí poskytnout výchozí materiál k dalšímu zpracování (konkrétní vyučovací hodina, seminární práce apod.).

Semináře jsou posuzovány dvěma lektory (teoretikem a praktikem) a redakčně zpracovány.